

Rutin

BARNS BÄSTA OCH RÄTT ATT VARA DELAKTIG MM

Område Styrning och ledning	Program	Plan Riktlinje	Rutin BAS-förvaltningen Maria kindberg
Fastställd 2015-02-16	Giltighetstid Tillsvidare	Reviderad	Diarienummer 2015/832

SYFTE

Tydliggörande av barnets rätt att komma till tals i kontakten med socialtjänsten och

Bestämmelser om att barns bästa ska beaktas särskilt vid åtgärder som rör barn finns i 1 kap. 2 § första stycket SoL och 6 a § LSS.

Bestämmelser om vad som är bäst för barnet ska vara avgörande vid beslut eller andra åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser för barn finns i 1 kap. 2 § andra stycket SoL.

Bestämmelser om vad som är bäst för den unge ska vara avgörande vid beslut enligt LVU finns i 1 § femte stycket samma lag.

Bestämmelser om att barnets bästa ska vara avgörande för alla beslut om vårdnad, boende och umgänge finns i 6 kap. 2 a § föräldrabalken

Barnkonventionen

Vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga organ eller privata sociala välfärds – institutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, ska barnets bästa komma i främsta rummet. (Artikel 3 i FN:s konvention om barns rätt)

Barns bästa

För att förstå hur varje unikt barn uppfattar sin specifika situation är det nödvändigt att göra dem delaktiga. Dessutom behövs kunskap om barn genom vetenskap och beprövad erfarenhet, kunskap om det enskilda barnets förutsättningar och situation samt kännedom om barnets vilja och uppfattning.

- Kunskap om barn i allmänhet
- Kunskap om det enskilda barnets egna förutsättningar och situation
- Kännedom om det enskilda barnets vilja och uppfattning

Viktigt att tänka på

- Barnsamtal 4 gånger/år, dokumentera vilken inf som ges till barnet och om det är något återkommande
- Informera löpande om placeringen, vara tydlig i dokumentationen hur vi gör detta
- Metod hur vi dokumenterar vid uppföljningar och även under utredningar.
- Barnsamtalet ska kunna följas i en journalanteckning
- Barnets åsikter ska dokumenteras
- Barnets delaktighet ska dokumenteras, vad sa barnet vad tyckte barnet
- Återkopplingar till barnet viktiga
- Hur motiverar vi till insatser
- Beskriva hur barnet varit delaktigt, hur har vi tagit tillvara deras åsikter
- Barnets delaktighet i utredningsplanen, hur möten ska utformas .Ex. jag har ett antal frågor jag vill veta, hur vild att vår kontakt ska vara
- När en åtgärd rör barn ska barnet få relevant information och ges möjlighet att framföra sina åsikter
- Om barnet inte framför sina åsikter ska inställningen **klarläggas på annat sätt**
- Åsikter och inställning ska **tillmätas betydelse** utifrån ålder och mognad

Kontakten med barnet – delaktighet

När en åtgärd rör ett barn ska barnet få relevant information. Ett barn ska ges möjlighet att framföra sina åsikter i frågor som rör barnet. Om barnet inte framför sina åsikter ska hans eller hennes inställning så långt det är möjligt klarläggas på annat sätt. Barnets åsikter och inställning ska tillmätas betydelse i förhållande till hans eller hennes ålder och mognad.

Den unge ska få relevant information. Den unge ges möjlighet att framföra sina åsikter i frågor som rör honom eller henne. Om den unge inte framför sina åsikter ska hans eller hennes inställning så långt det är möjligt klarläggas på ett annat sätt. Den unges åsikter och inställning ska tillmätas betydelse i förhållande till hans eller hennes ålder och mognad

Handläggaren ska:

- Träffa barnet både med och utan vårdnadshavare
- Genom samtal och observationer bilda sig en uppfattning om barnets situation
- Barnet bör ges möjlighet att uttrycka sin åsikt både genom att svara på frågor och berätta fritt

Om barns delaktighet i praktiken

Angeläget att varje barns åsikter:

- tas på stort allvar
- dokumenteras tydligt i beslutsunderlaget
- läggs fram för beslutsfattaren
- det är nödvändigt att pedagogiskt förklara för barn varför det inte alltid är möjligt att tillmötesgå deras önskemål och åsikter

Samtal utan vårdnadshavarens samtycke

- barnavårdsutredningar enligt 11 kap 2 § SoL
- utredningar om vårdnadsöverflyttning efter långvarig placering
- utredningar om överflyttning av vårdnaden då vårdnadshavaren brister
- **inte vid övriga familjerättsliga utredningar**

Samtal med barn utan vårdnadshavarens samtycke

- efter omsorgsfullt övervägande
- information till vårdnadshavaren
- respekt för barnets inställning – rätt att komma till tals, inte skyldighet

Vad ska dokumenteras

- vilken information som lämnats till barnet; när, hur och av vem
- vilka åsikter barnet har fört fram
- hur socialtjänsten gått till väga för att klarlägga barnets inställning – om barnet inte själv framfört sina åsikter
- hur hänsyn har tagits till barnets åsikter i förhållande till ålder och mognad

Att informera barn som placeras i samhällsvård

Barnet måste få tydlig information om placeringen och skälet till placeringen. Insikt om föräldrarnas problematik innebär inte att barnet förstår att detta är skäl till placering. Barnen har levt i en miljö länge. Barn kräver olika information utifrån ålder, mognad, ev handikapp

Att få information om sin placeringshistoria: barn som flyttat mycket kan ha svårt att minnas sin placeringshistoria och får ofta en bristande livshistoria.

Öppna frågor ska användas för att:

- denna typ av frågor frammanar mer exakt och detaljerad information
- möjliggör för barnet att berätta utan att påverkas av intervjuaren
- forskning har visat att detta är särskilt viktigt för yngre barn och barn med funktionshinder
- följ barnet, byt inte ämne och hoppa inte i frågandet. Ha det du vill fråga om i huvudet.
- Om barnet blir stressat följ barnet i ämnesbytet en stund för att sedan leda tillbaka. T ex du har berättat för mig om när du spelar fotboll, men nu vill jag att du berättar mer om hur du har det hemma, hur det är skolan
- Kompletterande frågor ex. jag måste fundera på om jag har ställt alla frågor jag tänkte

Lite korta tips

- Få barnet att förtydliga: du berättade förut..... Jag förstod inte riktigt, berätta för mig igen så att jag förstår, du sa förut..... Jag är lite glömsk, berätta för mig igen så att jag kommer ihåg. Du sa förut..... vad menade du med det?

Få barnet att berätta utförligare:

Berätta mera om.....

Berätta så mycket du kan om.....

Berätta allt om.....

Berätta allt som hände från början till slut.....

Berätta om en annan gång när.....

Risk för missförstånd och sätt att minimera dessa

- Barn tror att det är fel att rätt soc.sekr, tala om för barnet att han/hon ska säga till om du missförstår eller säger fel
- Barn vet inte om de får säga jag vet inte och tror att det är ok att hitta på svar. Tala om för barnet att du inte vet vad barnet varit med om, att det är ok att säga jag vet inte och att barnet inte ska hitta på
- Barn tror att de svarat fel om frågan ställs om. Tala om att du ibland har svårt att komma ihåg eller förstå och att du därför kan behöva fråga om
- Barn har skäl att inte berätta t ex är rädda, pressade eller vill inte berätta. Var stödjande utan att påverka

Barnets ålder

- 0-7 år påtagliga språkliga begränsningar, svårt med koncentrationen
- 4-7 år utmanande/svårt att intervjua, men helt möjligt
- 8-11/12 år sämre kognitiv förmåga vilket påverkar minnet och tidsperspektivet. Tolkar mer, benägen att säga vad de tror att intervjuaren vill höra
- 11/12 -16 år fungerar ofta väl språkligt, kan använda sig av standardiserade formulär (behöver ta hänsyn till läs- och skrivförmåga). Tonåringar – emotionellt känsliga, viktigt med anonymitet och vänner

Att berätta kräver tillit och en relation. Barn vill att soc.sekr ska:

- Lyssna
- Vara snälla
- Visa ett genuint intresse vi ska visa att vi bryr oss om barnen och berätta om ev förändringar i god tid
- Förklara för barnet varför man slutat sin anställning
- Återkoppling till barnet är viktig.
- Barn vet inte sina rättigheter, artikel 42 i barnkonventionen handlar om att informera barn om deras rättigheter
- Det finns olika sätt att hålla kontakt t ex träffas sms:a maila osv
- Barnen agerar utifrån tidigare erfarenheter av kontakt med socialsekreterare
- Barns möjligheter att kunna berätta påverkas av oss vuxna

Vi måste komma ihåg att

- vi som arbetar inom socialtjänsten besitter ett överläge redan från början vad gäller kunskap om systemet d v s vi riskerar att glömma bort att informera om det som är självklart för oss
- vuxna har historiskt och fortfarande många gånger ett maktövertag gentemot barn. Barn i samhällsvård har dessutom fler vuxna att förhålla sig till.
- Vi måste utgå från vad det unika barnet vet och förstå vad vi behöver informera om
- Vi måste hitta strategier för att förvissa oss om att barnet förstått vår information, särskilt när vi tar över ärenden från andra
- Det är inte för sent att ge information

Tips

- anpassa språket
- lyssna mer än prata
- försök vara neutral men inte kylig
- håll kvar ämnet
- följ barnet i intervjun

- var inte rädd för tystnad
- undvik långa frågor, komplicerade frågor
- fråga inte om andra människors intentioner för det tvingar barnet att spekulera
- var medveten om statuskillnad och försök förmedla till barnet att det är barnets berättelse som efterfrågas
- var inte auktoritär
- eller ifrågasättande
- var aktivt lyssnande, mhmm, jahaa osv
- begränsa antalet närvarande vid samtalet
- anpassa tidpunkt efter barnet